

DOI: <https://doi.org/10.64076/CFER-20.05.2026.004>

Гагарінов О. В.

доктор філософії з економіки,
викладач кафедри економіки
підприємства та організації бізнесу,
Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, м. Харків;
докторант Одеського національного
технологічного університету, м. Одеса
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3886-8388>

УПРАВЛІННЯ ТА МЕНЕДЖМЕНТ В ОРГАНІЗАЦІЙНИХ СИСТЕМАХ: ПРИНЦИПОВІ ВІДМІННОСТІ

Нерідко в наукових публікаціях щодо управління організаційними системами різного призначення, в тому числі бізнесових, поняття “управління” та “менеджмент” використовуються як синоніми. Ця тенденція проявляється і в практичній сфері. Так, наприклад в роботі [1], як синоніми використовуються за текстом поняття “адміністративний менеджмент” та “адміністративне управління”, “теорії адміністративного менеджменту” та теорії “адміністративного управління”. Автор цієї публікації погоджується, що управління та менеджмент близькі за змістом, але все ж таки для методологічної чистоти та поглиблення теоретико-практичного розуміння, в тому числі з метою підвищення результативності та ефективності функціонування та розвитку організаційних систем потрібно враховувати принципові відмінності. Саме від цього залежить напрацювання теоретико-практичних засад, релевантних умовам сьогодення. На цю проблематику, в своїх дослідженнях, зокрема, звертають увагу також автори робіт [2, 3].

Управління, в першу чергу, це загальнонаукова категорія. Витоки управління та розвиток цієї категорії, узагальнено, пов'язані з усією історією людської цивілізації. В той час як поняття “менеджмент” носить більшою мірою прикладний характер. Управління відображає універсальний процес

впливу на об'єкт/систему. Метою цього впливу є забезпечення функціонування та розвитку. Такий підхід прослідковується в теорії систем (Берталанфі), теорії організації (тектологія Богданова), кібернетиці (Віннер). В той час менеджмент переважно пов'язаний із координацією людей, ресурсів та бізнес-процесів в межах організації. Класичні основи менеджменту були закладені Анрі Файолем. Засадничі основи менеджменту та його розвиток пов'язані з ринковою економікою та бізнес-організаціями. В той час як категорія “управління” застосовується для всіх сфер життєдіяльності людини: технічних систем, соціальних, біологічних, економічних тощо, які функціонують в різних типах соціально-економічного укладу та політичного устрою.

Отже використовуючи категорію управління до організаційних систем, в тому числі бізнесових, це, в першу чергу, вимагає розглядати їх як системи, в тому числі через призму соціотехнічного підходу, в той час використовуючи поняття “менеджмент”, то у первинному фокусі уваги знаходяться організаційно-економічні процеси з метою максимізації ефективності та результативності. З цього базового розуміння випливає, що ефективний менеджмент організаційно-економічної системи не завжди може стати підґрунтям посилення її стратегічного потенціалу (здатності конкурувати в довгостроковій перспективі та мати високий рівень життєстійкості в умовах високого рівня невизначеності).

Управління підприємством як бізнес-організацією потребує розгляду його як відкритої системи, проте для забезпечення високої економічної ефективності та результативності потрібен менеджмент. Водночас управління сприяє недопущенню нерівноважних станів, виходячи з розуміння того, що максимізація, зокрема, чистого прибутку в тактичній перспективі може нести стратегічну загрозу. З цієї позиції менеджмент можна розглядати як окремий вид соціально-економічного управління.

Загалом можна стверджувати, що менеджмент - це прикладна організаційно-економічна форма управління підприємством як бізнес-організацією в конкретних соціально-економічних системах.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на переосмислення менеджменту через призму теорії систем, складності та управління в умовах невизначеності.

Список літератури

1. Маркевич. Ю.О. Теорії та концепції сучасного адміністративного управління у глобальному та національному вимірах. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. № 11, 2024. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-11-04-07>

2. Чорний Г. М., Міщенко І.А., Файчук О.М. Інтерпретація понять “управління” і “менеджмент” та абстрагування їх змісту в теорії аграрної економіки. Економіка АПК, 2014, №3. - С. 87-92. Режим доступу: https://eapk.com.ua/web/uploads/pdf/Vol.%2021,%20No.%203,%202014_apk-87-92.pdf (дата звернення 15 квітня 2026 року).

3. Калита П. Я. (2020). Менеджмент «по-українськи»: про якість підготовки управлінських кадрів. Думка небайдужого. Наукова доповідь на методологічному семінарі НАПН України «Шляхи і механізми підвищення конкурентоспроможності університетів України» 19 листопада 2020 р. Вісник Національної академії педагогічних наук України, 2(2), 1–6. <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-13-10>